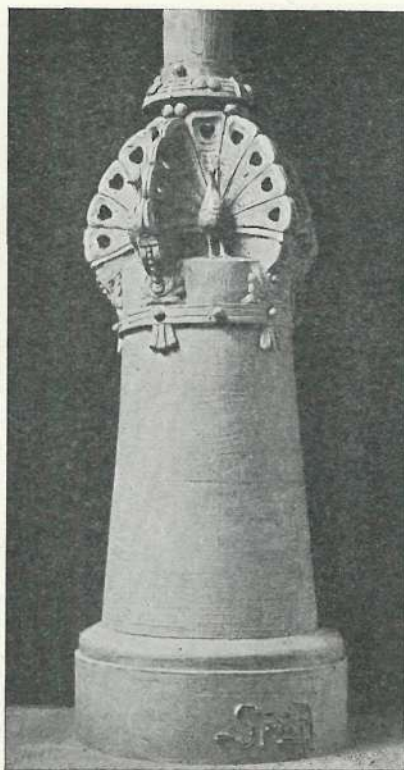


KÜLÖNFÉLÉK



SPALT B.
DÍSZÍTŐ SZOBRÁSZATI SZAKOSZTÁLY.



ZÁSZLÓ-TALAPZAT.

HOMONNAY F.
TANÁR: MÁTRAI LAJOS GYÖRGY.

Az orsz. m. kir. iparművészeti iskola évvégi pályázatai.

KÜLÖNFÉLÉK.

IPARFEJLESZTÉS. A kereskedelem-
ügyi miniszter a napokban tette közzé
a hazai ipar fejlesztéséről szóló terjedelmes emlékiratát, amely fölöleli a hazai ipar fellendítésével összefüggő összes kérdéseket, rámutat a fennálló bajokra és egyuttal javasolja az orvoslás módját.

Az emlékirat természetesen a művészi irányú iparról is és pedig a háziipar és a kézműipar kapcsán emlékezik meg, amely fejezeteknek idevágó részét a következőkben közöljük:

A háziiparnak négy válfaja közül az egyik az, melynek jellegét a népies dekoratív, eredeti, nagyjából műbecscsel bíró motívumok adják meg. Ide tartoznak

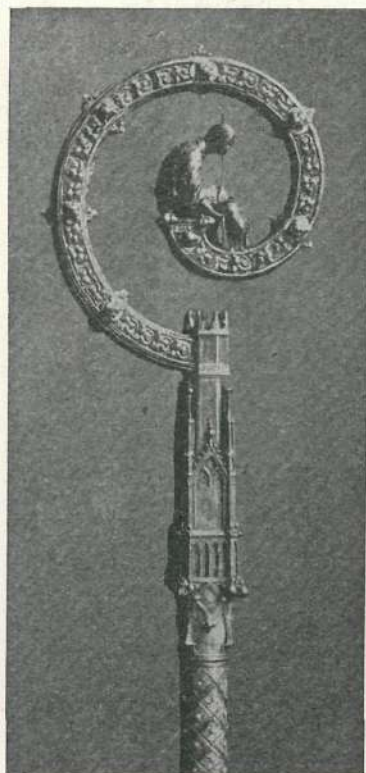
a pozsony-, nyitra- és trencsénmegyei hímző-, a kalotaszegi, a székely és csángó varrottas-háziiparok, a torontáli és máramarosi szőnyegkészítés és részben, bár nem képes motívumai folytán, hanem inkább a technika jellegzetes volta miatt, a körmöcbánya-jánosréti csipkeverés. Mindannyi ősrégi foglalkozása a népnek, mely egyikben-másikban a tökélyre magas fokára vitte. Ezeknek a háziipari ágaknak fejlesztése a megkezdett irányban folytatandó, nevezetesen egyes középpontok útján mindinkább tökéletesítendő a munka technikát és megfelelő forgó tőke rendelkezésre bocsátásával biztosítandó a munka állandósága és szervezendő az értékesítés.

Ezeknek az iparágaknak eredetisége megőrzendő, e mellett készítményeiket megfelelően nemesítve és stilizálva, a fogyasztás igényeihez, a változó divathoz kell alkalmazniok és így piacképesé tenni.



KUNDRÁK JÓZSEF.

KISPLASZTIKAI SZAKOSZTÁLY.
TANÁR: LORÁNFI ANTAL.



MENDL IZIDOR.

HADNAGY IMRE.



PÁSZTORBOT.



STRÓBL ZSIGMOND.

*Az orsz. m. kir. iparművészeti iskola
évvégi pályázatai.*

KÜLÖNFÉLÉK

A vidékenként létesítendő és részben már létező központi műhelyeknek — melyek ott, ahol az állam háziipari jellegű iskolákat vagy tanműhelyeket tart fenn, mint a csipkeverésre Kőrmöcbánya-Jánoshegyen, a szőnyegkészítésre és műhimzésre Máramarosszigeten, maguk ezen iskolák vagy tanműhelyek lehetnek — kell gondoskodniok a rajzok és utánzásra szolgáló eredeti minták elkészítéséről, esetleg be kell ide rövidebb-hosszabb idei gyakorlati kiképzésre vonni — megfelelő támogatás mellett — egyes tehetségesebb háziiparosokat, kiknek azonban a rendszeres kereseti munkát azután otthon saját lakásaikon kell végezniök, támogatva jobb munkaeszközök adományozásával.

Ahol nagyobb számú ily háziiparos van, ott gondoskodni kell vándor-felügyelőkről is, akik a háziiparosokat lakásaikon keresik fel, elviszik azoknak az anyagot, átveszik kész munkájukat, leszámolnak velük és eszközlik a kifizetéseket, mert a népre nézve az a fontos, hogy mennél több időt tölthessen munkájával és ne kelljen fölösleges utanjárásokkal időt töltenie, így szoktatható csak rendszeres munkához.

Ez a háziipar olyan anyagi eredménnyel, hogy fedezze a reá fordított költségeket és jövedelmet is hozzon, sohasem fog járni, mert sokkal nagyobb a vele járó olyan költség, mely a készítmények árába be nem számítható (oktatás, rajzok és minták készítése, felügyelet stb.), mely költséget éppen azért kell az államnak fedezni, mert a magánvállalkozástól ily áldozat nem várható és nem annak az érdeke, hogy a népnek rendszeres, állandó foglalkozása legyen, illetőleg ezért áldozatot nem hozhat.

Az említett háziipari készítményeknek forgalmi képessége korlátozott lévén, ezen háziipari ágakat nem szabad azon határon túl fejleszteni, melyet értékesítésük megszab.

A készítmények piacképességének a kifogástalan technika, eredeti motivumok és mérsékelt árak mellett legfőbb feltétele, hogy a központi műhelyek úgy szerveztessenek, miszerint addig árúval ne jelentkezzenek a piacon, míg megfelelő raktári készlettel nem bírnak és rendeléseket gyorsan, pontos időre nem készíthetnek, minthogy ellenkező esetben lehetetlen az árúkat a rendszeres kereskedelmi forgalomba bevezetni. A kereskedő, aki a meghatározott időre bizonyos mennyiségű árút rendel és azt — úgy,

mint a legtöbb esetben mai háziipari szervezetünk mellett történik — csak hetek, esetleg hónapok multán kapja meg, több rendelést magyar háziipari cikkekre nem ad és így minden ily pontatlanság a háziipari cikkek vevőkörének csökkentésére vezet.

A központi műhelyek illetén berendezéséhez megfelelő forgó tőke szükséges, ilyennel tehát ezeket el kell látni, hogy raktárt és az időközben érkező rendelések kellő lebonyolítására magukban a műhelyekben is a szükséghez mért számban esetleg állandóan alkalmazott háziiparosokat tarthassanak.

Ahol az ily háziipari ágak már kellően meghonosodtak és központi műhely szükségé nem forog fenn, ott egyes, teljesen megbízható magános személyek, vagy kereskedők, mint vállalkozók is támogathatók, ha egyéniségük elég kezességet nyújt arra nézve, hogy a lakosságot nem zsarolják és erre nézve az állami felügyeletnek magukat alávetik.

A kézműiparról szóló fejezetnek az iparművészetre vonatkozó része így szól:

A kézműipar, mint a vidéki városok egyik alkotó eleme bír fontossággal; fokozatos gyöngülése egyúttal a vidéki városok erejének csökkenését is jelenti.

Szociális szempontból is igen fontos ennél az önálló kereső tényezők lehető fentartása és az önálló vállalatok megőrzése. Habár kétséget sem szenvedhet, hogy a kézműipar helyzete a változott gazdasági és termelési viszonyok következtében mind súlyosabb lesz és egyes részeiben, mint ilyen, t. i. kisipari jellegében állandóan megtartható nem lesz, hanem kénytelen lesz megfelelően átalakulni, mindazonáltal az is kétségtelen, hogy ez az átalakulás viszonyaink között aránylag nagyon hosszú időt fog még igényelni, úgy, hogy ezen idő alatt is ezzel a tényezővel komolyan kell számolni, e végből pedig fokozatos átalakulását minden rendelkezésre álló eszköz igénybevételével elő kell segíteni.

Annyival inkább kell ezzel számolni, mert még kezdetleges ipari viszonyaink között a kézműipar szorosabb értelemben vett ipari szempontból is fontos tényező, amennyiben segédszemélyzetével együtt körülbelül félmillió munkáskezet képvisel.

Iparpolitikai szempontból a kézműipar két részre osztható. Az egyik a műipari jellegű kézműipar, melynél a kézügyesség, ízlés és műérzék a döntő; a másik a tömegtermelő kézműipar, mely hova-

KÜLÖNFÉLÉK

tovább elveszti kisipari jellegét, amennyiben a gépek szerepe mind erősebben lép előtérbe és mesterségszerű jellegének megtartásával átalakul kisebb gyár-
iparrá.

Bár a kézműipar ezen két csoportjának vannak némely közös fejlesztési eszközei is, mindazonáltal mindegyik nagyobbára külön-külön eszközöket igényel.

A műipari jellegű iparoknál fontos az ízlés nemesítése, amely célra az iparosok megfelelő rajzokkal lennének ellátandók. Az egyénenként kívánatra szolgáltatandó rajzokon kívül általános használatra való mintalapokat kell kiadni, amint ez, csak-hogy nem minden iparágra, eddig is történt. Különösen fontos a speciális magyar irány fejlesztése ezekben. Az úgynevezett magyar díszítő stíl éppen a műiparban foglalhatna nagy tért, itt érvényesülhetne teljes mértékben, sőt egész műiparunknak megadná azt a sajátos jellegét, mely ha túlzásoktól és rikító színektől ment marad, az ország határain túl is tekintélyes fogyasztásra számíthatna.

Ily mintalapok kiadása tetemes költséggel jár ugyan, de nélkülözhetetlen kelléke a műipari jellegű iparágak fejlődésének.

A műipari jellegű kézműipar rendszeres és tervszerű fejlesztésére, működésének irányítására megfelelő központi szervről kell gondoskodni és ennek az ügynek szolgálatába kell állítani az egész ipari szakoktatást, élén az első sorban hivatott, de egész gyakorlati irányba terelendő iparművészeti iskolával és múzeummal.

Ennek a központnak és ezeknek az ipariskoláknak igen nagy szerepe volna ennek az ügynek intézésében, természetesen ellátva a szükséges anyagi eszközökkel is.



LIPÓTVÁROSI TEMPLOM BELSŐ DÍSZÍTÉSE. A lipót- városi Szent István-templom

belső díszítési munkálatai befejezésükhöz közelednek, úgy hogy a templom fölszentelését a kitűzött időben, 1905 június hó 8-ikán, a koronázás évfordulóján nagy pompával megtartják.

A templomban az aranyozási munkákkal teljesen elkészültek. Az oltár gazdag szobrászdíszítési részei magyar gyüdi márványból valók s csupán a kupolát tartó négy hatalmas oszlopot faragták görög szkioszi márványból, amelyeket Strobl Alajos négy bronzba öntött anyaga fog ékesíteni, míg a kupolát ugyancsak

Strobl mester karrarai márványból faragott Szent István-szobra koronázza. A kupolától jobbra és balra, félkör-vonalban összesen tizennyolc siklósi márványból való, sárga márványszínű oszlop sorakozik és ezek tartják az oltár felső részét. Az oltár felállításával szeptember végéig lesznek teljesen készen, mert az rendkívül sok részből áll és a kövek összeillesztése igen precíz munkát igényel. Az oltár mögé, a szentélyben Benczur Gyula mozaik képe alá Mayer Ede öt reliefje kerül, amelyeket most öntenek bronzba. Az oltárképek közül négy van készen: Benczur Gyuláé, mely azt a jelenetet ábrázolja, mikor Szent István följajánlja koronáját Magyarország védő-asszonyának, Szűz Máriának; a kép a jobboldali nagy mellékoltárra kerül; Stettka Gyuláé, mely Krisztust ábrázolja a keresztfán; ezt a képet Benczuréval szemben a baloldali nagy mellékoltárra helyezik, Roskovits Ignáctól Szent Adalbert és Vastagh Györgytől Szent Imre. Nadler Róbert most fejezi be hármasképét, melyen Szent Cecília életéből vett jeleneteket örökít meg s a másik trip-tichont Feszty Árpád festi. A kupolapillérek fülkéibe három szobor kerül. Szent Gellértet Strobl mintája után most faragják karrarai márványba s ugyancsak karrarai márványból faragják az elhunyt Fadrusz János mintája után Szent Lászlót és Szent Erzsébetet is, amelyet Sennyei Károly mintázott. Szent László szobra és a szószék fölé, amelyek egy oldalon vannak, ifj. Vastagh György díszes anyalcsoportjait helyezik el márványból. Teljesen fel van már állítva a gazdagon aranyozott orgonaszekrény és a sípok elhelyezésével is nemsokára elkészülnek. Gyóntatószék kettő lesz a templom belsőjében s a közönség számára ülőhelyül padokat és francia mintára készült imazsámolylyal ellátott székeket állítanak. A világításra a fő- és kereszthajóban tizenkét, egyenként tizenhétágú, bronzból készült karosgyertyatartó fog szolgálni, melyeket a pillérekre és oszlopokra erősítenek. A négy kis kápolnát harminckét ötagú gyertyatartóval világítják meg s több kisebb gyertyatartó lesz a szentélyben és a kóruson. Az egész templomban villamos világítás lesz. A főkapu és a mellékkapuk tiszta kovácsolt bronzból készülnek; a főkaput a tizenkét apostolnak ugyancsak bronzöntésű, domborművű mellképe fogja ékesíteni, míg a mellékajtókon is igen gazdag bronzdíszítés lesz.